දුම්බර වන වැනුම සහ ගඟ වැනුම (පිටියේදෙවි පුවත ඇසුරෙනි)

තිස්ස බණ්ඩාර

හැඳින්වීම

වර්තමාන ලේඛකට පිටියේදෙවි ගැන රචිත පැරණි පුස්කොළ පිටපත් සතරක් ආශ්‍රයෙන් තොරතුරු විමසා බැලීමේ අවස්ථාව ලැබිණ. පිටියේදේව සංකල්පය මහනුවර දුම්බර ප්‍රදේශයේ සම්භවය ලත් සංකල්පයකි. ප්‍රාදේශීය දේව සංකල්පයක් වන මෙම දෙවි හා බැඳුණ ජනශ්‍රැතිය, පූජා චාරිත්‍ර හා විශ්වාස බොහොමයක් ජන ඇදහිලි යටතේ පවත්වාගෙනන එනු ලැබෙයි. විශේෂයෙන් දුම්බර පුළුල් කලාපයක සහ ඒ ආසන්න තවත් ප්‍රදේශ කිහිපයක කාලාන්තරයක සිට මෙම දෙවි ඇදහීම සිදු කෙරේ. මේ සම්බන්ධයෙන් නිර්මාණයව ඇති සාහිත්‍යාංග බොහෝ වන්නේ ය. ගද්‍යය පද්‍යය යන දෙ ආකාරයෙන් නිර්මිත එම සාහිත්‍යය ග්‍රන්ථාරූඪව මෙන් ම ජනවහරෙහි ද තිබෙනු පැනෙයි. ග්‍රන්ථස්ත පැරණි ම සාධක වන්නේ පුස්කොළ අත්පිටපත් ය. ඒවා අතුරින් වසර 120 - 180ක් පැරණි පිටපත් කිහිපයක් අපගේ අධ්‍යයනයට ලක්විය. මෙම පිටපත් හපුගොඩ පිටියේ දේවාලයෙහි කපුරාළකම පවත්වාගෙන එනු ලබන පරම්පරා දෙකක් සතුවෙයි. දැනට එම පරම්පරා නියෝජනය කරනු ලබන ජ්‍යෙෂ්ඨ සමාජිකයන්වන වයි.කේ. අබේකෝන් බණ්ඩා, ආර්.එම්. පුංචි බණ්ඩා සහ වර්තමාන ලේඛක සතුව එම පිටපත් පවතියි. මෙම පිටපත් ඇසුරෙන් පිටියේ දෙවියන්ගේ විත්තිය මැයෙන් කෘතියක් වර්තමාන ලේඛක විසින් සම්පාදන කරන ලදුව සේරී ප්‍රකාශකයන් විසින් එය 2018 වර්ෂයේ පළකරන ලදි. දුම්බර මැණික්හින්න පොත්ගුල් විහාරයෙහි ද අසම්පූර්ණ පිටපතක් තිබෙයි. එංගලන්තයෙහි බ්‍රිතාන්‍ය කෞතුකාගාර පුස්තකාලයෙහි ලාංකේය පුස්කොළපොත් එකතුවට අයත් හ්‍යු නෙවිල් එකතුවෙහි ද පිටපත් තුනක් තිබෙන බව වාර්තා වන්නේ ය. මෙම ලිපියෙන් උක්ත හපුගොඩ පිටියේ දේවාලයෙහි අදාළ අය සතු පුස්කොළ පිටපත් සතර ඇසුරෙන් එවක දුම්බර පැවති වන විස්තර සහ මහවැලි ගඟෙහි විස්තර යම් ප්‍රමාණයක් ඉදිරිපත් කෙරෙනු ලැබෙයි.

විමර්ශනය

වර්තමානයේ දී පරිපාලනමය වශයෙන් දුම්බර කලාපය කොටස් තුනකට වෙන්ව ඇත. එනම් උඩදුම්බර, මැදදුම්බර, පාතදුම්බර වශයෙනි. එහෙත් 1896 දී ලෝරි අකාරාදියට අනුව උඩදුම්බර සහ පාතදුම්බර පමණක් වාර්තා වෙයි.[1]

ඓතිහාසික වශයෙන් දුම්බර හා සම්බන්ධ පුවත් බොහෝ පවතී. දුම්බර යන නාමය ලැබුණ ආකාරය පිළිබඳ ව ද විවිධ කථා ඇත. දුම්බරරටය ලෙස පොළොන්නරු සමයට

1 **A Gazetteer of the Central Province of Ceylon**, A.C. Lawrie, Colombo, 1896, PP.188-189.

අදාළව මහාවංසයේ දුම්බර ගැන සඳහන් වෙයි.[2] කෝට්ටේ රාජධානි සමයේ ලියැවී ඇති මඩවල පර්වත ලිපියේ දුම්බර සඳහන් වන්නේ 'දුම්වර' ලෙසිනි.[3]

ගජබාහු රජු සොළී රටින් ගෙනා පන්සියයක් දෙනා පදිංචි කරවනු ලැබූ නිසා දුම්බර පන්සිය පත්තුව යන නාමය ඇති වූ බව ශ්‍රී ලංකාද්වීපයේ කඩ ඉම් පොතේ සඳහන් වේ. එය ම ත්‍රි සිංහලයේ කඩ ඉම් පොතින් ද තහවුරු වේ. "මැදමහනුවර කන්දය, දියතලානුවර කන්දය, හුන්නස්ගිරි කන්දය යන කඳු තුන දුම්බරට මායිම් වූ බව එහි වැඩිදුරටත් සඳහන් වේ. ශ්‍රී ලංකාද්වීපයේ කඩ ඉම් පොතට අනුව දුම්බර මායා රටට අයත් වූ අතර ත්‍රී සිංහලයේ කඩ ඉම් පොතට අනුව එය පිහිටි රටට අයත් බව තහවුරු වේ. මේ බව ලක්විධියෙන් ද තහවුරු වේ.[4] සරලව ගත් කල දුම්බර යනු පුළුල් කලාපයක පැතිර පවත්නා භූගෝලීය වපසරියකි. ඒ තුළ නන් අයුරින් සුසැදි පාරිසරික ලක්ෂණ බොහෝ ය. එමෙන් ම බහුවිධ වූ ජනකලා, ජනකවි, ජනගී, ජන ඇදහිලි පාරම්පරිකව පැවත එන්නේ ය.

හියූ නෙවිල් පුස්කොළ පිටපත් හතරකින් කරුණු උපුටා ගෙන (අලංකාරවත්ව) පිටියේ දෙවියන්ගේ විත්තිය සකසා ඉදිරිපත් කර ඇත. ඒ අතරින් සොළීකුමාරදේව නම් කෘතිය ගැන මෙසේ කියයිඃ කුමාරයා පැදවූ රථයට යට වී වස්සාගේ බෙල්ල කැපී යයි. ඒ අයුරින් ම සොළී රජ සිය පුතාගේ බෙල්ල සිඳ දමයි. මෙබඳු පුවතක් මහාවංසයේ 21 පරිච්ඡේදයේ දැක්වෙයි. එහි එන සොළී රජ අනෙකකු නොව ක්‍රි. පූ. 2 සියවසේ දුටුගැමුණු රජු විසින් පරාජයට පත් කරන ලද එළාර රජු යි. එය පැරණි කතාවක් වන අතර එය නාථ, පිටියේ පුරාණයට අමුතුවෙන් සම්බන්ධ කර ගත් එකක් විය යුතුය (සාමාන්‍ය ගම් වැසියන් කතාවේ මෙම කොටස සවිස්තරව දක්වනු අසා ඇත්තෙමි) මහාවංශයේ එම පුවත දැක්වෙන්නේ දෙමළ රජු සිය රාජ්‍යය තුළ කෙතරම් නීත්‍යනුකූල ව රාජ්‍යය කළේ ද යන්න පහදා ලීමටය. එහෙත් සිංහල ජන සංස්කෘතියේ එළාර රජු දැක්වෙන්නේ සිංහල දේශපාලන බලයට එරෙහි ව නිරතුරුව ආක්‍රමණවල යෙදෙන දෙමළ බලයේ සංකේතයක් වශයෙනි. මේ පුවත අනුව සොළී රජුගේ පුතා (පිටියේ නමින් උපන් තැනැත්තා) එම බලවේගයේ ම පුනරුත්පත්තියක් වශයෙන් පැමිණ සිංහල බලය යටපත් කිරීමට උත්සාහ ගැනීම නාථ දෙවියන් පැරදවීමෙන් සංකේතනය වෙයි. සොළී කුමාර කතාවේ වස්සාගේ මරණයත්, කුමාරයා මරා දැමීමත් පිළිබඳ විස්තරවලින් අනතුරුව කුමාරයා යක්ෂයකු ව ඉපිද ලංකාවට අවුත් ගවයින්ට අනදර කළ බව කියැවෙයි. (දැනුත් දුම්බර වැසියන් ගවයින්ගේ ආරක්ෂාව සඳහා පිටියේ දෙවි යදිනු දැක්ක හැකි ය; ගවයින් කෙරෙහි ඔහු තුළ ඇති බලය කායයිමය වශයෙන් සිංහලයන් විසින් අනුකලනාත්මක ව වෙනස් කර ගෙන ඇත). මෙම ලක්ෂණය තව දුරටත් විකාශනය කොට දැක්වෙන පුවතක් අනුව හරකුන්ගේ ආරක්ෂාව සඳහා පිරිත් දෙසීමට වරක් භික්ෂූන් 60 නමක් පැමිණ ඇත. එසේ පැමිණ පිරිත් දෙසමින් සිටිය දී පිටියේ විසින් හරකකුගේ ගාතයක් ඔවුන් අතර දමා ගසන ලදී. මේ දුටු වික්ෂිප්ත වූ භික්ෂූහු හිස අත් ගසා ගත් හ. මෙම පුවත ද නාථ දෙවියන්ගේ තැබීමේ උපතෙහි දැක්වෙන පරිදි පිටියේ දෙවි උපාය හමුවේ නාථ ඇතුළු පිරිස පැරදී ගිය ආකාරයට සමාන පුවතක් වෙයි. මෙයින් පුරාණ කතාව බලය පිළිබඳ තවත් අංශයක් පෙන්නුම් කරයි. ලෞකික මට්ටමේ දී පිටියේ නාථ දෙවියනට වඩා බලවත් වෙයි. වඩාත්

---

2 "සුත්වා තං දණ්ඩනාථොපි - සීසමාගමම යුජ්ඣිය,
වෙරිනො තෙ පලාලෙත්වා - ගණ්හි දුම්බර රට්ඨකං"
ඌනපූරණසහිතො මහාවංසො, බුද්ධදත්ත හිමි, පොල්වත්තේ, ගුණසේන සහ සමාගම, 1959, කොළඹ - 386 පිට

3 **E.Z. VOL.111,** Oxford University Preess, London, 1933, PP. 235-240.

4 අභයවර්ධන, එච්.ඒ.පී, **කඩඉම් පොත් විමර්ශනය**, සංස්කෘතික කටයුතු දෙපාර්තමේන්තුව, කොළඹ, 1978, 78-79 පිටු.

සීමිත අයුරින් කිවහොත් පිටියේගේ බලය විශ්වනියාමයේ පහළ මට්ටමේ දී වඩා බලවත් වෙයි.[5] පිටියේදෙවිව ඉන්නේ තම රියෙහි සකට යටකොට වසු පැටවෙකු මැරීමේ වරදට මැරුම් කෑ සොළී කුමාරයෙකි.[6] සොළී රටේ රජකුට දාව උපන් මේ කුමරා තමා පැද වූ රියට අසුව මැරුණු හෙයින් ඔහු එය හිතාමතා කළේ ද? එයට දඬුවම් වශයෙන් එම රියට ම යට කොට මරණ ලදුව යක් බවට පත් විය. මේ පුවත එළාර රජතුමා ගැන පැවසෙන්නක් හෙයින් පිටියේදෙවි එළාර රජු මැරූ පුතා යැයි ද විශ්වාසයක් පවතී.[7]

පිටියේදෙවි යනු එළාර රජු විසින් මැරවූ එළාර රජුගේ පුතා ය. මහාවංසය එළාර රජු ගැන දීර්ඝ විස්තරයක් කරමින් ඔහුගේ යුක්ති ගරුක බව - රජ මැඳුරේ එල්ලා තිබූ යුක්තියේ සණ්ටාරය ගැන රසවත් කතා ඉදිරිපත් කරයි. මේ තොරතුරු මහාවංසටීකාවේ හා කාම්බෝජ මහාවංසයේ තවත් වැඩිපුර දක්වයි. එළාර රජුගේ පුතා තිසාවැවට දිය නෑමට යද්දී අශ්වරියට යටවී වසු පැටියෙක් මිය යයි. එළදෙන සණ්ටාරය හඬවයි. රජු නඩු අසා තම පුතා වැරදිකරු කර අස්රියට යටකර මරවයි. "මහාවංසයදු එළාර රජු ගැන දක්වන මේ කතාව ම ද්‍රවිඩ සාහිත්‍යයේ මනුචෝල සොළී රජු සඳහා ද දක්වා ඇති බව කොඩ්රින්ටන් හා පරණවිතාන පෙන්වා දෙති.[8]

මහාචාර්ය **විමලානන්ද තෙන්නකෝන්** පිටියේ දෙවියන් පිළිබඳ මෙසේ දක්වයි. " පිටියේ දෙවියන් සඳහා පුද පූජා පැවැත්වෙන දේවාල, පිටියේ දේවාල නම් වේ. පිටියේ දෙවියන් අප රටට පැමිණීම පිළිබඳ පුවත මෙසේය. සොළී රටේ සොළොසැවිරිදි රජ කුමරෙක් කාලක්‍රියා කොට දේව යෝනියෙහි ඉපද යක් සෙන් පිරිවරා අහසින් යන්නේ **දුම්බර** පෙදෙස කෙරෙහි සිත බැදී හුන්නස්ගිරි කන්දේ වාඩි ලා ගත්තේය. එකල හුන්නස්ගිරි කන්ද වටා හැම තැන ම පිටි හෙවත් පිට්ටනි තිබුණේය. මොහු පැමිණීමෙන් පසු තුන් සමයම් වේලාවක හුන්නස්ගිරිය අසල පිට්ටනියකට ගිය සැමටම ජ්වර රෝගය වැළඳුණි. මෙය අලුත් දෙවියන්ගේ තෙද බල නිසා වී යයි සිතා ඕ හට භාරහාර වීමෙන් රෝගීහු සුවය ලැබූ හ. මේ දෙවියන් නිතර පිටිවල සැරිසරන හෙයින් **'පිටියේ දෙවියෝ'** යන නාමය ඔහුට පටබැඳුණි. පිටියේ දෙවියන් මෙහි එන විට දුම්බරට අරක් ගෙන එහි වැසියන්ගෙන් පුද සිරි ලබමින් සිටියේ නාථ දිව්‍ය රාජයායි. අලුත් දෙවියන්ගේ පැමිණීමෙන් පසු නාථ දෙවියන්ගේ හාස්කම් මුල්ලට තල්ලු වුණි. ඔහු වෙත පුද පඬුරු පැමිණියේ ද නො වේ. මිනිස්සු ඔහු නොසලකා හැරියෝ ය. මේ නිසා නාථ දෙවියන්, පිටියේ දෙවියන් පලවා හැරීමට අදහස් කෙළෙන් දෙපක්ෂය අතර යුද්ධයක් සිදු විය. මේ අවිගැටුම සිදු වූයේ **දුම්බර යක්ගහපිටිය** නම් ස්ථානයේ දීය. නාථ දෙවියන් තෙරුවන් සරණ ගිය, ප්‍රාණ ඝාතයෙන් වැළකුණු තැනැත්තෙකු බව දත් පිටියේ දෙවියෝ ඇත්, කොටි, වග, වලස් ආදී සතුන් දෙපලු කරමින් නාථ දෙවිඳුන්ට දමා ගසන්නට පටන් ගත්තෝ ය. මේ දුටු නාථ දෙවිඳු තැති ගෙන මහවැලි ගඟෙන් එගොඩට පලා ගොස් මහනුවර අසල කන්දක් තම විමානය කර ගත්තේ ය.

---

5 හෝල්ට්, ජෝන් ක්ලිෆර්ඩ්, මකුට මුනිධාරි අවලෝකිතේශ්වර නාථ ලංකා පුරාණය, පරි.පී.බී.මීගස්කුඹුර, ප්‍රදීප ප්‍රකාශකයෝ, කොළඹ, 1994, 189-190 පිට.

6 ධර්මදාස, කේ.එන්.ඕ සහ තුන්දෙණිය, එච්.එම්.එස්. **සිංහල දේව පුරාණය**, රජයේ මුද්‍රණ නීතිගත සංස්ථාව, කොළඹ, 1994, 49 පිට.

7 එම, 303 පිට.

8 ජයවර්ධන, එස්.කේ. "දුම්බර අඩවියට අධිපති පිටියේ බණ්ඩාර දෙවියෝ," **සාරථී වෙළුම 6**, සංස්. වයි.කේ. තිස්ස බණ්ඩාර සහ තවත් අය, සංස්කෘතික කටයුතු දෙපාර්තමේන්තුව, මධ්‍යම පළාත, මහනුවර, 2008, 59-60 පිටු.

මෙයින් පසු පිටියේ දෙවියන්ගේ තෙද බල මහිම රට හැම තැන ප්‍රසිද්ධ විය. තන්හි තන්හි ඔහුට කැප කරන ලද දෙවොල් ඉදි විය. **වික්‍රමබාහු**, **සෙනරත්**, **රාජසිංහ**, **වීරපරාක්‍රමබාහු නරෙන්‍ද්‍රසිංහ**, **ශ්‍රී විජය රාජසිංහ** ආදී රජවරු ද ඔහුට බාරහාරවී පුද පූජා පැවැත්වූහ. **ගුරුදෙණියේ** කෙත් යායට ජලය ලබා ගැනීම සඳහා කැපූ ඇළ හරහට පිහිටා තිබුණු ගල කඩා ගත නොහැකි වූ වික්‍රමබාහු රජතුමා පිටියේ දෙවියන්ට බාරයක් වූයේ මේ නිසා ය. පුදුමයකි, පසු දින ඇළ දිගට ම ගල කැඩී, ඇළ සෑදී තිබුණි. මෙයින් සතුටට පත් රජතුමා **ගුරුදෙණියේ** දේවාලයක් ඉදි කොට එය පිටියේ දෙවියන්ට කැප කළේ ය. යටකී කාර්යය පිටියේ දෙවියන් වේ රැණින් ගල කැඩීම යයි ප්‍රසිද්ධය. මේ ඇළත් දේවාලයත් **මහනුවර-හඟුරන්කෙත** මහා මාර්ගයේ සතරවැනි සැතපුම් කණුව අසල **ගුරුදෙණියේ** පිහිටියේ ය" [9]

කොටගම වාචිස්සර හිමියෝ පිටියේ දෙවියන් ගැන මෙසේ සඳහන් කරති. " සිංහලයන් විශ්වාස කරන නමුත් ඔහු සොළී රටින් පැමිණියෙකු බව '**පිටියේ සුරිඳු පුවත**' නම් කාව්‍යයෙන් පැහැදිලි වෙයි. '**පිටියේ බණ්ඩර විත්තියෙ**' දැක්වෙන,

සොළී රට යැයි යන දෙසෙන් නිරිඳෙක් සපැමිණ
සඳ රජකම් කරන ඔහුට කුමරෙක් මෙලෙස ඇති වුණ

යනාදී කව්වලින් විස්තරවන අයුරු නම්, සොළී රටින් මෙහි පැමිණ රජ වූ එළාරගේ පුත්‍රයා මොහුය. නොසැලකිල්ලේන් රිය පදවා වසුපැටවකු මැරීම නිසා එළාර මැරූ පුත් කුමාරයා යකෙකු වී ඉපදුණු බවත් ඔහු පසුව පිටියේ සුරිඳු වූ සැටිත් මෙ කව් පෙළින් හෙළි වෙයි.

ලක්දිවට පැමිණි ද්‍රවිඩයන් විසින් මෙරටට ගෙන ආ පිටියේ දෙවිඳුන්ට දුම්බර දේවාලයක් ඉදිකොට ඇත. එහි දී මේ දෙවියා විසින් නාථ සුරිඳු පරදවා ජයගත් සැටිත්, ගුරුදෙණියෙහි ඇළක් කැපීමට බාධකව පැවති පර්වතයක් බිඳීම නිසා සෙංකඩගල විකුම්බා රජු මොහු කෙරෙහි පැහැදුණු සැටිත් එම කාව්‍යයෙහි විස්තර කොට ඇත. මිනිසුන් සහ ස්ත්‍රීන් යක්ෂයන් කිරීමට තරම් බලයක් ඇතැයි සැලකෙණ මොහු ගුණ ගයනු සඳහා ය, වීරපරාක්‍රම නරෙන්ද්‍රසිංහ රජුගේ ආරාධනයෙන් දොඩම්වල කිවිඳු විසින් යට කී කාව්‍යය රචනා කරන ලද්දේ. **වීරවංස පිටියේ දෙව්**, **සොළීකුමාර පිටියේ දෙවි** ආදී අපර නාමයන්ගෙන් ද හැඳින්වෙන මේ දෙවියා කන්ද උඩරට මිනිසුන්ගේ බලවත් පුද සැලකිලිවලට භාජන වූවෙකි."[10]

නාවුල්ලේ ධම්මානන්ද හිමියෝ **පිටියේ සහ නාථ දෙවි** පිළිබඳ ව මෙසේ පවසති." නාථ දෙවියන් පරදවා ජයගත් පිටියේ දෙවියෝ ස්වීය වික්‍රමාතිශය මුළු **දුම්බර** වැසියන් කෙරෙහි පමණක් නොව **වික්‍රමබාහු සේනාරත්න - රාජසිංහ - වීරපරාක්‍රම නරෙන්‍ද්‍රසිංහ** ආදී නරෙන්‍ද්‍රයන් කෙරෙහි බල පවත්වන්නට පටන් ගත්හ. එහෙයින් ඒ සියල්ලෝ ද ඔහු කෙරෙහි ගැති වූහ; ඔහුගේ ම පිහිට සොයන්නට වූහ. ගුරුදෙණියේ කෙතට ජලය ලබා ගැනීම සඳහා කැපූ ඇළේ හරහට පිහිටා තිබූ ගල කඩා ගත නොහැකි වූ **වික්‍රමබාහු රජු** ද පිටියේ දෙවියන්ට භාරයක් විය. පුදුමයකි පසුදින උදේ බලන විට ගල සුණු විසුණු කොට තිබෙනු දක්නට ලැබිණ. එයින් පහන් වූ රජ තෙමේ **ගුරුදෙණියෙහි** දෙවොලක් ඉදිකොට පිටියේ දෙයියන්ට කැප කළේ ය.[11]

9 තෙන්නකෝන්, විමලානන්ද, **උඩරට මහ කැරැල්ල**, ගුණසේන, කොළඹ, 1963, 93-94 පිටු.

10 වාචිස්සර හිමි, කොටගම, **සරණංකර සංඝරාජ සමය**, දොන් ඇඩ්වින් සහ සමාගම, කොළඹ, 1960, 93-94 පිටු.

11 ධම්මානන්ද හිමි, නාවුල්ලේ, මධ්‍යම ලංකා පුරාවෘත්ත, ගුණසේන, කොළඹ, 1969, 37-38 පිටු.

පිටියේදෙවි "භූතයෙකි යැයි" **ඩී.පී. වික්‍රමසිංහ** මහතා මෙසේ සඳහන් කරයි."දුම්බර මිටියාවතේ මහවැලි ගඟ අසළ ප්‍රදේශයට අධිගෘහිතව ඒ ප්‍රදේශයේ පුද පූජා ලබන "පිටියේ දෙයියෝ" නමැති භූතයෙකු පිළිබඳ විශ්වාසයක් ඒ ප්‍රදේශවාසීන් අතර පවතී. 'පිටියේ දෙවියෝ' නම් අනෙකෙකු නොව ගෝඨයිම්බර යෝධයාගේ මරණින් පසු ජනිත වූ " අවතාරය" යයි සමහරුන්ගේ මතය නම් ඉන්දියාවෙන් මෙහි පැමිණ වීරක්‍රියා කළ ද්‍රවිඩ මනුෂ්‍යයෙකු මරණින් පසු පිටියේදෙවි නමින් උපන් බවයි" [12]

කහටපිටියේ ශ්‍රී ධීරානන්ද හිමි, නාථ දෙවි සම්බන්ධයෙන් මෙසේ සඳහන් කර තිබේ. ''සෙංකඩගල නාථ දෙවියන් පිළිබඳ ජනකථාවක් ද ඇත. ඒ අනුව මේ දෙවියා විසුවේ **දුම්බර** පෙදෙසේ යැ. එහි වැසියන් පුදසැලැකුම් ලබමින් සිටින කල්හි සොළී රටින් යක් පිරිසක් හා අලුත් දෙවියෝ අවුත් හුන්නස්ගිරියේ වසන්නට වූහ. පිට්ටනි ඇසුරු කළ මොහු මිනිසුන් භය ගන්වා ලෙඩ හදවා පුදසත්කාර ලබාගත් නිසා මිනිසුන් අතර **පිටියේදෙවි** නමින් පතළ විය. නාථදෙවියන් දැහැමි යැ; පිටියේදෙවි සැඩ යැ; ඔහු සැඩ නිසා බිය පත් ජනයා වැඩි සැලැකිලි දැක් වූයේ ඔහුට යැ. මේ නිසා දෙදෙනා අතර **යක්ගහපිටියේ** දී සටනක් ඇවිළුණි. ඒ සටනින් පසු බැස ගඟින් එතෙර වැ ගිය **නාථදෙවි** සෙංකඩගල වාසයට පැමිණියේ යැ. ඔහු විසූ තැන නාථ දේවාලය පිහිටා තිබේ. ඉන් පසු **දුම්බරට** අධිපති වූ පිටියේදෙවියන් උදෙසා **අමුණුගම දෙගල්දොරුවේ** ද **යක්ගහපිටිය** අසළ **පිලවළ** හා **ගුරුදෙණියේ** ද දේවාලය කරවා ඇත. මේවා ද ගම්පොළ යුගයට අයත් සේ ගත හැක.''[13]

"**පාතදුම්බර දෙගල්දොරුව** විහාරයට බටහිරින් පිහිටි දේවාලයේ වැඩසිටින පිටියේ දෙවියන් පිළිබඳ ව මහජනයා අතර පැතිර පවත්නා කථා රාශියෙකි. එයින් නාත දෙවියන් හා පිටියේ දෙවියනුත් අතර ඇති වී යයි කියන භයානක යුද්ධයක තොරතුරු දැක්වෙන ජනප්‍රවාදය ඉතා වැදගත් ය. දුටුගැමුණු එළාර යුද්ධයේ දී දෙපක්ෂයට ම මිනිසුන්ගේ සහාය ලැබුණු නමුදු මේ යුද්ධයේ දී ඔවුනට සහායට පැමිණියෝ යක්කුය. පිටියේදෙවි වූකලී සොළී රජකුට දාවැ 'සපුලී' නම් කුමරියක කුස උපන් පුත්‍රයෙකි. කුඩා අවදියෙහි සිට නොහික්මුණු තැනැත්තෙකු වූ ඔහු දිනක් රථයකින් උයනට යද්දී වසු පැටියෙක් රථයේ රෝදයට අසු වී මරණයට පත් විය. දැන හෝ නොදැන කළ මේ වරදට රජකුමරුට වුව ද දඬුවම් කළ යුතු යැයි මහජනයා කියා සිටි නිසා වරදකරුවකු දඬුවමින් නොමිදිය හැකි යැයි සිතූ පිය රජ තෙමේ ඔහු ජීවග්‍රාහයෙන් අල්වා ඒ කරත්ත රෝදයට ම යටකර මැරීමට නියම කළේ ය. රාජ නියමය පරිදි කුමාරයා මරුමුවට පත් කරවන ලදී.

දඬුවම් දීමේ දී වරද සොයා බලා එය සිදුකළ ආකාරයෙන් ම දඬුවම් පැමිණවීම එ කල සොළී රටේ පැවති සිරිත විය. ඈත අතීතයේ සිට ම බොහෝ රටවල පැවති මේ සිරිත නිසා අපරාධ කිරීමට රටවාසීහු බිය වූහ. අපරාධ නැති කිරීමේ මූලික හේතුවක් වශයෙන් පැවති මේ සිරිත නිසා රටවාසීහු මහත් සේ විනය ගරුක වූහ. කරත්ත රෝදයකට යටකර මැරූ කුමාරයා යකෙකුව ඉපදුණේ ය. මේ යක්ෂ තෙමේ සිය පුරවැසියා පෙළීමේ අදහසින් තොරව දේශාටනයෙහි යෙදීමට සිතා **1029** දී රජ පැමිණි **වික්‍රමබාහු** රජු දවස ලක්දිව මඩකලපු ප්‍රදේශයට ගොඩබැස එහි ටික කලක් නැවතී ස්ථිර වාසයට තැනක් සොයමින් හුන්නස්ගිරි ශිඛරය කරා පැමිණියේ ය.[14] උඩරට ජනශ්‍රැතියේ නාථ හා පිටියේ දෙවි සම්බන්ධයෙන් පුළුල් පර්යේෂණයක නිරත වූ මහාචාර්ය ජෝන් කිලීෆර්ඩ් හෝල්ට් මෙසේ සඳහන් කර තිබේ.

12 වික්‍රමසිංහ, ඩී.පී. මග දිගට ජන කතා, සූරිය, කොළඹ, 1998, 111 පිට.

13 ධීරානන්ද හිමි, කහටපිටියේ, **ගම්පල යුගය**, ගුණසේන, කොළඹ, 1965, 203-204 පිටු.

14 වජිරඥාන හිමි, ගුන්නෑපාන, **විහාර වග විත්ති**, ගුණසේන, කොළඹ, 1960, 1-4 පිටු.

"අවසන් වශයෙන් දැක්විය හැක්කේ නාථ 'ප්‍රතිස්ථාපනය' හා පිටියේ 'අනුකලනය' යන දෙක ම සිංහල සාම්ප්‍රදාය සමකාලීන දේශපාලන යථාර්ථයන් කාලානුරූපව සකසා ගැනීම සමඟ ම දෙවියන් දෙදෙනාගේ ම බලය සිය වාසිය සඳහා යොදා ගැනීම යි. නාථ 'ප්‍රතිස්ථාපනයෙන්' බෞද්ධයන්ගේ ආගමික චර්යාවෙහි ඒකාන්ත වැදගත්කමත් අධ්‍යාත්මික අගයත් ඇගවෙයි. පිටියේ පිළිගැනීමෙන් සිය ලෞකික කාර්යයන් සඳහා අනුකලනය කෙරෙහි සිංහල නැමියාව පෙන්නුම් කෙරෙයි. එහෙත් පිටියේගේ උරුම තහවුරු කෙරෙනුයේ එකම විමුක්ති පරිසේවනයෙහි ලා ඔහුගේ ද්විතීයික සම්බන්ධතාව ද දැක්වෙන පරිදි ය. බෞද්ධයාගේ මෙම විමුක්ති මාර්ග පරිසේවනයෙහි ලා සහභාගි වීමේ ප්‍රතිඵල වශයෙන් නායක්කර්වරුන් අතුරින් විශේෂයෙන් කීර්ති ශ්‍රී රාජසිංහ අතින් උඩරට බෞද්ධ සංස්කෘතියෙහි පුනරුදයක් ඇති විය. එයින් පසු සිංහලයන්ගේ ඇස් හමුවෙහි ඔවුන්ගේ රාජ්‍ය බලය ද තහවුරු විය."[15]

තවත් පුස්කොළ පොත් මූලාශ්‍රයක (1903) සඳහන්ව ඇති යාදින්නක් අනුව පිටියේ දෙවිගේ උත්පත්තිය වෙනත් සෙයක් පැනේ.[16] එහි සරල අදහසවන්නේ සොළීරටින් කුමරකු පැමිණ දුම්බර පෙදෙසේ කුමරියක හා පෙමින් බැඳී විවිධ වික්‍රමයන් පාමින් දේවත්වයට පත් වූ බවකි. වික්‍රමබාහු රජු ගුරුදෙණියේ කුඹුරු අස්වැද්දීමට ඇළ කැපීමේ දී එයට හරස්ව පැවති ගල අදෘශ්‍යමාන ලෙසින් බිඳ දැමීම මෙම දෙවියන්ගේ එක් බලපරාක්‍රමයකි. දුම්බර ද තේජස පිහිටුවාගෙන එවකට වැඩසිටි නාථ දෙවි සමග ගැටුමක් ඇති කැරගෙන එම දෙවි පැරදවීම තවත් බල පරාක්‍රමයකි. අදාළ පුවත විස්තර වශයෙන් ප්‍රචලිත වන්නේ ද මෙම සිද්ධි දෙකින් අනතුරුව ය. මින්පසු සිදු වූ පිටියේ දෙවියන්ගේ බලපරාක්‍රමයන් විවිධ අයුරින් ජනශ්‍රැතියට එකතුව තිබේ. පිටියේ සුරිඳු පුවත විමසා බැලීමෙන් ඉන් යම් ප්‍රමාණයක් හඳුනා ගැනීමට පුළුවනි. ඒ ආකාර විස්තර කිහිපයක් මෙහි දක්වනු ලැබේ. "මහවැලි ගඟේ 'යහන් ගල' නම් ස්ථානයක් තියෙනවා. එතැන ගඟ පටුයි. එතැනදී ගඟේ වතුර දඬුකොළ බඳිනවා එතැන විශාල වළක් තියෙනවා. රාසිං දෙවියො ආයුධ ඇඳුම් උනා තියලා නානවා. පිටියෙ දෙයියො රජ්ජුරුවන්ගෙ රං දුන්න ගන්නා අටියෙන් එම වළේ උල් හිටෙව්වා. පසුව හීනෙන් රජතුමාට ඒ බව කීවා. රජු ඇවිත් බලන කල අර උලක් උඩ දිය සේරෙක් ඉන්නවා දැක්කා. රජු මෙය බලා මෙහෙම කීවා. 'මට මේ පිළිබඳ කියා දුන් දෙවියෙක් ඇත්නම් මේ රන් දුන්න ඔහුට හිමියි' යනුවෙන් හිතා එය ගල උඩින් තැබුවා. එවිට පිටියේ දෙවියන් එය අරන් ගියා" [17] මෙම ජනශ්‍රැති කියමනෙහි එන පුවත අනුව පිටියේදෙවියෝ උල් හිටවපු කතාව නොවෙයි සිදුව ඇත්තෙ. වෙනත් කෙනෙකු හිටවූ උල් පිළිබඳ වයි රාසිං දෙවියන්ට සීනෙන් පිටියේදෙවි විසින් පෙන්නුම් කරවනු ලැබ ඇත්තේ.

පෙරකල ලංකාවේ රජකෙනෙකු වූ සඳමහා නිරිඳු විශාල වශයෙන් ගොවිතැන් සඳහා යොමු වූ වත් විශාල ගල් පර්වතයක් නිසා එයට බාධා වූ බවත් කියැවේ. එය වාරිමාර්ග කටයුතුවලට දැඩි සේ බලපා තිබෙන අතර ගල කඩා දැමිය නොහැකි වී තිබේ. ඊට වසර ගණනකට පසු විකුම්බා රජ සෙංකඩගල නිර්මාණය කරන විට දී ද මේ පර්වතය හරහා උමගක් හැරීමට උත්සාහ කළ ද එය අසාර්ථක වී තිබේ. පසුව පිටියේ සුරිඳු බ්‍රාහ්මණයෙකුගේ වෙස් ගෙන සිහිනෙන් පැමිණ ඒ රජුට කියා සිටියේ බිලි පූජාවක් හා රන්කඩුවක් ඔහුට දෙන්නේ නම් (තනතුරක් ද සහිතව) ඔහු එය බිඳ දමන බවයි. යෝජනා

15 හෝල්ට්,1994, 197-198 පිටු.

16 හපුගොඩ පිටියේ දේවාලයේ පුස්කොළ කෝල්මුර කවි පොතක අවසානයේ ලියා ඇති යාදින්න. මෙය පැරණි පිටපතකින් පිටපත්කැර ඇත්තේ ක්‍රි.ව.1903 අප්‍රියෙල් 20 වන දිනය.

17 වීරසේකර, තිස්ස, *සිංහල ජනශ්‍රැතිවලින් නිරූපිත අපේ සංස්කෘතිය*, ගුණසේන, කොළඹ, 1997, 95-96 පිටු.

කළ පරිදි පූජාව සකස් කළ අතර එදින සැන්දෑවේ ගල දෙවියන් විසින් පුපුරවා හළ බව සඳහන් වෙයි. පසුදින උදෑසන එය රජුට සැලකළ අතර එහි දේවාලයක් ගොඩනගන ලදි. එහි දී ගෝනෙකු බිල්ලට දුන් බවත් එම ස්ථානය වර්තමාන ගෝනාවත්ත නම් වී ලු. වසර කිහිපයකට පසු සෙනරත් රජතුමාට කිරිගෙන එන මිනිසෙකු ගඟ ළඟට නැවත පැමිණි විට දුටුවේ තම ඔරුව එහා ඉවුරට ගොස් තිබෙන බවයි. එවිට පිටියේ දෙවියන්ට යාඥා කළ විට ඔරුව තනිව ම (එය හසුරවන්නෙක් නැතිව ම) මෙගොඩට පැමිණි බව සඳහන් වෙයි. පසුව රාජසිංහ රජු දවස, රජු කුණ්ඩසාලේ පදිංචිව සිටි සමයේ රජු ස්නානය සඳහා යන විට ගල් පර්වතයක් මඟ අහුරා තිබුණු බවත් එවිට "මෙය ඉවත් කළ හැක්කේ කාට ද, පිටියේ දෙවියන්ට හැර" යනුවෙන් කියා ආපසු මාලිගාවට පැමිණ ඇත. එදින රාත්‍රියේ පිටියේ දෙවියන් ඔහුගේ අනුගාමිකයන් සමග එම ගල එම ස්ථානයෙන් ඉවත් කළා පමණක් නොව වෙනත් ගල් තලාවකට ඔසවා තබන ලදී. රජතුමා මෙය දැක එම ස්ථානයට පුද සත්කාර කරන ලදී. තවත් අවස්ථාවක දී දෙවියන් රජතුමාගේ දුන්න හොරකම් කළ අතර, එය දේවාලයේ දක්නට ලැබුණි. (එය සිදුව ඇත්තෙ රජතුමා මුවෙකුව විදීමට සූදානම් වන අවස්ථාවේ දීය). මෙම රජු වීරපරාක්‍රම නරේන්ද්‍රසිංහ වශයෙන් හඳුන්වයි.[18] වර්තමානයේ පුද පූජා පැවැත්වෙන පැරණි පිටියේ දේවාල ඇතැම් ඒවා ආශ්‍රයෙන් විවිධ හාස්කම් සිදුවී ඇති බව පුරාණ කතා අතර පවතියි. මේවා මෙම දෙවියන්ගේ බලය මත සිදුවෙන බව බැතිමත්හු සලකති. පිටියේ දෙවි උපත අනුව කියැවෙන්නේ ඔහු යක්ෂ ආත්මයක පුනර්ජන්මයකි. මේ සම්බන්ධයෙන් **යක්ෂාත්මයක් දේවත්වාරෝපනයෙන් පිදීම** මැයෙන් වර්තමාන ලේඛක විසින් සපයන ලදුව ලිපියක් ශ්‍රී ලංකා භික්ෂු විශ්වවිද්‍යාලයීය ප්‍රවචන 2012-1 ශාස්ත්‍රීය සංග්‍රහයේ පළව තිබෙයි. වැඩි විස්තර සඳහා එය පරිශීලනය කළ හැකි ය.

ඈත කපට බුදු වෙන්ඩ පතන වා
දැත දෙපය කිංකිණි නද දෙන වා
නාථ දෙවිඳු යුදයෙන් පැරදෙන වා
නාථ දෙවිඳු දුම්බර හැර යන වා[19]

නාථදෙවි සහ පිටියේ දෙවි අතර **දුම්බර** දී ඇති වූ ගැටුම මෙම කෘතියේ එන පද්‍යය අංක 114, 115,116,117.118,119,120 යන පද්‍යවලින් තව ද විස්තර වන්නේ ය.

පිටියේ සුරිඳු පුවතට අදාළව මෙහි දැක්වෙන කාව්‍ය පංතියේ පහත සඳහන් අය පිටියේ දෙවි විසින් තම බල පරාක්‍රමය යොදා යටත් කැර ගන්නා ලද බව කියැවෙයි. අදාළ කවි අංක වරහන් තුළ යොදනු ලැබෙයි. ගුරුදෙණියේ ගල බිඳීමටත් වෙනත් කාර්යයන් සඳහත් මෙම අයගේ සේවය පිටියේ ලබාගන්නට ඇතැයි සැලකේ. මෙම කණ්ඩායම තුළ ගිරාගම එතනාසාමි නමින් නමක් සඳහන් වෙයි. එයින් කාන්තවක ගැන හෙළිවෙයි (කවිය 209). එතනාසාමි හෝ එතනාහාමි යන්නෙන් ප්‍රභූ කාන්තාවන් ඇමතූ බව අපේ ගමින් අපට කුඩා කාලයේ දී අසන්නට ලැබිණ. මේ කාලයේ එ බඳු ඇමතීම් අසන්නට නොලැබේ. ගිරාගම එතනාසාමි යනු ගිරාගමට සම්බන්ධ එක්තරා ප්‍රභූ කාන්තාවක වියහැකි ය. ඇය පිටියේදෙවි විසින් යටත් කැරගන්නා ලදුව යක්ෂණික බවට පත්කැර තිබෙයි. හ්‍යු නෙවිල් මේ තැනැත්තිය **යක්බිණී** නමින් සිය සටහන්වල යොදා ඇත්තේ ද මේ නිසා විය හැකි ය. අදාළ පද්‍යයෙන් කියැවෙන අංග ලක්ෂණ අනුව එම අය කාන්තාවක බව පැහැදිලි ය. එකී පද්‍යය මතු දැක්වෙන පරිදි වන්නේ ය.

18 **Sinhalaverse,** Ed.P.E.P.Deraniyagala, Govt.Press, Colombo,1954, PP. 25-26.
19 වජිරඥාන හිමි, 1960, 4 පිට.

කසුන් ලියෙවු බබළන තුනු රූපත්
හසුන් දෙ තන පිරි සඳ මෙන් පැහැපත්
පසන් ගිරාගම එතනාසාමිත්
නිතින් මෙසවු සත රැකපන් දී සෙත්

පල්ලේබැද්දේ	(කවිය 206)
වෙල්ලස්සේ බණ්ඩාර	(කවිය 207)
හාරගමරාළ	(කවිය 208)
ගිරාගම එතනාසාමි	(කවිය 209)
කටුගම්පල රාළ	(කවිය 210)
පායිංලමුවේ නිසිබණ්ඩාර	(කවිය 211)
උඩුවෙලරාල	(කවිය 212)
දැඩි අප්පු	(කවිය 213)
කළු අප්පු	(කවිය 213)
කළු නයිදේ	(කවිය 214)
කම්තිල නයිදේ	(කවිය 214)
පරගම්මන නයිදේ	(කවිය 214)
කුමාරසාමි	(කවිය 215)
මුතුසාමි	(කවිය 215)
බිලිඳුසාමි	(කවිය 215)
පුලියාසාමි	(කවිය 215)[20]

එස්.කේ. ජයවර්ධන මහතා සඳහන් කරන පරිදි පිටියේ දේවාල බොහෝ ප්‍රමාණයකි. "SYNCRITISM OF…" ග්‍රන්ථයේ දී මහාචාර්ය කේ.එන්.ඕ. ධර්මදාස කියන පරිදි අද වනවිට පිටියේ දේවාල 11ක් ඇති අතර ඉන් හතක පුද පූජා පැවැත්වෙයි. මහාචාර්ය ධර්මදාස හා තුන්දෙණිය ලිවූ "සිංහල දේව පුරාණය" පිටියේ දේවාල එකොළහක් ගැන කෙටි සටහන් දෙන අතර තුනක් නම් සඳහන් කරයි. ඒ අනුව මුළුමණින් අභාවයට ගිය දේවාල සමඟ දහ හතරක් දක්වයි. මහනුවර තොරතුරු ග්‍රන්ථයේ දී තිස්ස බණ්ඩාර කියන පරිදි පිටියේ දේවාල විස්සක් පමණ ඇති අතර ඉන් පහක් පැරණි වෙයි. විනාශව ගිය දේවාල සමඟ මගේ සමීක්ෂණයේ දී ප්‍රාදේශිය ලේකම් කොට්ඨාස එකොළහක පිටියේදේවාල තිස් එකක් (31) හඳුනාගත හැකි විය. ඉන් සමහරක් විහාරවල ඇති අතර සමහරක් අලුත් බණ්ඩාර දොළහ දෙවි සමඟ මිශ්‍ර පිටියේ දෙවි පුද ලබයි.[21] එස්. කේ. ජයවර්ධන මහතා සඳහන්කැර ඇති කරුණු ආශ්‍රයෙන් පිටියේදේවාල සංඛ්‍යාත්මක වගුවක් ම විසින් මෙහි දක්වනු ලැබේ.

---

20 හපුගොඩ පිටියේ දේවාලයේ පිටියේසුරිඳු පුවත පුස්කොළ කවි පොත.

21 සාරථී වෙළුම 6, 2008, 42-76 පිටු.

අනු අංකය.	අයත්වන ප්‍රදේශය	ප්‍රමාණය
01	කුණ්ඩසාලේ ප්‍රා.ලේ. කොට්ඨාසය.	10
02	පාතදුම්බර පිටියේ දේවාල - වත්තේගම.	02
03	පාතදුම්බර ඡන්ද කොට්ඨාසය - පන්විල ප්‍රා.ලේ. කොට්ඨාසය.	02
04	මැදදුම්බර ප්‍රා.ලේ. කොට්ඨාසය - තෙල්දෙණිය.	05
05	උඩදුම්බර ප්‍රා.ලේ. කොට්ඨාසය - උඩදුම්බර ආසනය.	02
06	මහනුවර ආසනය - ගඟවට කෝරළේ ප්‍රා.ලේ. කොට්ඨාසය.	03
07	හාරිස්පත්තුව- පූජාපිටිය ප්‍රා.ලේ.කොට්ඨාසය.	01
08	හේවාහැට ආසනය - තලාතුඔය ප්‍රා.ලේ. කොට්ඨාසය.	02
09	ගම්පලළ ආසනය - උඩ පළාත.	01
10	හඟුරන්කෙත ආසනය - උඩහේවාහැට ප්‍රා.ලේ. කොට්ඨාසය.	03
	එකතුව	31

ඉහත වගුවේ ඇති අංක 07 දරන ස්ථානය යටතේ ඇති දේවාලය වර්තමාන පරිපාලන තත්ත්වය අනුව එසේ වුව ද එය හාරිස්පත්තුවේ හපුගොඩ පැරණි පිටියේ දේවාලය වේ. එය දැනට අඹතැන්න ආශ්‍රිත මුල්ලේගම වසමේ පිහිටයි. පුරාණයේ දී මෙය හපුගොඩ ගමේ ආරම්භව තිබී මීට වසර එකසිය පනහකට පමණ පෙර වර්තමාන ස්ථානයේ පිහිටුවනු ලැබූවකි. පිටියේ සුරිඳු පුවතෙහි සඳහන් පරිදි එවකට හපුගොඩ සපුගොඩ ලෙසින් ද ව්‍යවහාරව ඇති අයුරු එහි එන 451 දරන පද්‍යයෙන් හෙළි වෙයි. එය මෙසේ ය.

රිපුතෙද අනුහස් ලොව පවතින්නේ
කොපුවල රන් කඩුවකි බැබළෙන්නේ
දුටුකල සවුසත පහන් ලවන්නේ
සපුගොඩ කෝවිල රජු වැඩ ඉන්නේ

එසමයෙහි දී දේවාලය වෙනුවට කෝවිල යන පදය ද භාවිතව ඇති බව ඉන් පෙනී යයි. එමෙන් ම මේ කාව්‍ය පන්තියේ සඳහන් පරිදි කෝවිල යන යෙදුම යටතේ තවත් දේවාල කීපයක් පැවති බව හල්කඳුරේ කෝවිල, වටපුලුවේ කෝවිල, කැටවල කෝවිල යන යෙදුම් ඇති 452, 453, 456 අංක දරන පද්‍යවලින් පැහැදිලි වන්නේ ය. සැබවින් ම පිටියේ දේවාල කීයක් තිබුණේ ද යනු නිශ්චිත නැත. ඉහත වගුව අනුව වර්තමාන දුම්බර ආශ්‍රිතව පිටියේදේවාල 21ක් තිබෙයි. හපුගොඩ පිටියේදේවාලය ආශ්‍රිත තොරතුරු සම්බන්ධයෙන් බලන්න, මහනුවර තොරතුරු (1999), සුමංගල මහා විද්‍යාලය, මහනුවර; එහි එන, **මහනුවර ආශ්‍රිත පිටියේ දෙවි ඇදහීම හා හපුගොඩ පිටියේ දේවාලයේ කාල නිර්ණය** යන වර්තමාන ලේඛකගේ ලිපිය. පිටියේ දේවාල අතුරෙන් රාජකාරි ප්‍රවේණි පංගු වෙනුවෙන් ඉඩම් ලැබී ඇත්තේ හපුගොඩ පිටියේදේවාලයේ කපුරාළ පරපුරට පමණි. ඒ බව මහනුවර රාජ්‍ය ලේඛනාරක්‍ෂක දෙපාර්තමේන්තුවේ ඇති 1878 සමයට අයත් ප්‍රවේණි පංගු ලියාපදිංචි ලේඛනයේ සඳහන් වෙයි. මේ සම්බන්ධ තව ද සටහනක් A.C.LAWRIE (1896) A GAZZERTY OF THE CENTRAL PROVINCE OF CEYLON, 307 p හි සඳහන්

වෙයි. මෙම රාජකාරියේ ස්වභාවය මෙසේය. හපුගොඩ පිටියේ දේවාලයේ කපුරාලකම නොඩවා කිරීම ද මහනුවර පත්තිනිදේවාලයේ බස්නායක නිලමේ වෙත දැකුම් පඬුරු වසයෙන් සිංහල අවුරුද්දට පෙර බුලත් හතලිහක් හා තුට්ටු අටක් දීම ද යනුයි. අදාළ රාජකාරිය ලැබී ඇත්තේ හපුගොඩ පිටියේදේවාලයෙහි කපුරාල පරපුරට ය.

කෝල්මුර කවි යනු මහනුවර යුගයේ දෙවියනට ස්තුති කිරීම සඳහා වන්දි භට්ටයන් විසින් පුදපූජා වශයෙන් කරන ලද ගීතිකා කෝල්මුර නමින් හැඳින්වේ.[22] "පිටියේදෙවියන් සම්බන්ධයෙන් කෝල්මුර කවි ලියැවී තිබේ. නරේන්ද්‍රසිංහ රජුගේ ආරාධනයෙන් සිය රාජ සභාවේ කවියා වූ දොඩංවල කිවිඳුන් විසින් මේ උක්ත කාව්‍යාවලිය ප්‍රබන්ධ කරන ලදැයි මේ කවි පන්තියේ අවසන් කවි තුනෙන් හෙළි වේ. ඒ අනුව ශක වර්ෂ 1649 නිකිණි මස ගුරු දිනක මේ කවි ලියූ බව සඳහන් වෙයි. කවි ප්‍රමාණය 159ක් බව ද එයින් කියැවේ. මෙසේ ලියන ලද පුස්කොළ පොත් පිටපත් ඉතා සීමිතය. මෙයින් පිටපත් කීපයක් එංගලන්ත බ්‍රිතාන්‍ය කෞතුකාගාර පුස්තකාලයේ හියු නෙවිල් එකතුවේ තිබෙන බව වාර්තා වෙයි. හියු නෙවිල් යනු ලංකාවේ සේවය කළ බ්‍රිතාන්‍ය ජාතික නිලධාරියෙකි. ඔහු ක්‍රි.ව. 1871 දී හාරිස්පත්තුව වැඩ බලන පොලිස් මහේස්ත්‍රාත් වශයෙනුත් 1872 දී ගම්පල වැඩ බලන පොලිස් මහේස්ත්‍රාත් වශයෙන් ද සේවය කැර තිබේ. ඊට අමතරව ක්‍රි.ව. 1894 තෙක් දිවයිනේ බොහෝ පළාත්වල පරිපාලන සේවයේ ද යෙදී සිටි අයෙකි. මේ කාලය තුළ ලංකාවෙන් එකතු කැරගත් පුස්කොළ පොත් දහස් ගණනක් ඔහු එතෙර ගෙන ගියේ ය. එම පොත් අතර අප රටේ දේශීය කලා ශිල්ප, සාහිත්‍ය, පුරාවිද්‍යාව, පුරාක්ෂර විද්‍යාව, ජනශ්‍රුතිය, මානව විද්‍යාව, ආගම, ඉතිහාසය, භාෂාව, සාහිත්‍යය හා සංස්කෘතියට අයත් පොත් පවතින බව වාර්තා වෙයි. එම පොත් සම්බන්ධයෙන් ඔහු සටහන් තබා තිබේ. ලංකාවේ ඇතැම් පර්යේෂකයන් විසින් එකී කෘති සමහරක් ගැන බ්‍රිතාන්‍ය කෞතුකාගාර පුස්තකාලයෙන් අධ්‍යයනය කැර පළකරනු ලැබ තිබේ. තව බොහෝ පළකිරීමට ඉඩ තිබේ. හියු නෙවිල්ගේ සටහන් අනුව පී. ඊ.පී.දැරණියගල සිංහල කාව්‍යාවලිය ගැන සටහනක් පළකර තිබේ (Sinhala verse Ed.P.E.P.Deraniyagala, 1954 Govt.press Colombo). හියු නෙවිල් සඳහන් කරන පරිදි ඔහුගේ එකතුවෙහි පිටියේ සුරිඳු පුවත නමින් පුස්කොළ පිටපත් තුනක් එංගලන්ත කෞතුකාගාරයෙහි පවතියි. ඒවායෙහි පද්‍යය ප්‍රමාන එකිනෙකට වෙනස් ය. දොඩංවල කවියා විසින් රචනා කරන ලද පිටියේ සුරිඳු පුවතෙහි පද්‍ය සංඛ්‍යාව 159ක් බව හියු නෙවිල් මහතා පිළිගනියි. එයට තවත් පද්‍යය තුනක් සහ නවයක් අමතර වශයෙන් එකතුවී ඇතැ යි ඔහු කියයි. මෙම පිටපත් තුනෙන් එකක් වසර සියයක් ඉක්මවා ඇති බව සහ අනෙක් ඒවා අලුත් පිටපත් බව හියු නෙවිල් මහතා කියයි. හියු නෙවිල් මෙය වාර්තා කරනුයේ දැනට වසර 120ක් ඉහත දී ය. ඒ අනුව ඔහු දක්වන ලද පැරණි පිටපත දැනට වසර 200ක් ඉක්මවා යයි. එකී පිටපත් තුන හැර පිටියේදෙවි දලුමුර උපත නමින් පුස්කොළ පිටපතක් තම එකතුවෙහි ඇති බවත් එහි පද්‍යය 54ක් ඇති බවත් ඔහු දක්වයි.

එකී පිටපත්වලට අමතරව පිටියේ දෙවියන්ගේ කවි පුස්කොළ පොත් සතරක් මා දැක තිබේ. එයින් දෙකක් හපුගොඩ පිටියේ දේවාලයේ කපුරාලකම කරන එක් පාර්ශවයක ප්‍රධානියෙකු වූ පුංචිබණ්ඩා කපු මහතා සතුව තිබේ. ඉතිරි පිටපත් දෙක අනෙක් කපු පාර්ශවය වන අප නිවස සතු වෙයි. එයින් එකක් දැනට කපුරාලකමේ යෙදෙන අබේකෝන් මහතා සතුවත් අනෙක් පිටපත පර්යේෂණ මට්ටමෙන් මා සතුවත් තිබේ. පසුව කිය වූ මේ පිටපත් දෙක ඉතා හොඳින් කියවා සංසන්ධනය කළෙමි. පිටපත් දෙකේ ම කවි 463ක් විය. මෙයින් දැනට මා සතුව පවතින පිටපත ක්‍රි.ව. 1903 අප්‍රේල් මස 20වැනි දින පිටපත් කළ බව අවසාන පත් ඉරුවේ සඳහන් කැර තිබේ. එසේ පිටපත් කිරීමට උපකාර කැරගෙන ඇත්තේ ඉහත පැරණි පිටපතකි.

---

22 වාචිස්සර හිමි, 1960, 122 පිට.

පද්‍ය 463කින් සමන්විත පද්‍යාවලිය තුළ පිටියේ දෙවිඳු බලය පිහිටුවාගත් දුම්බර කලාපයේ වන විස්තරය සහ ගඟ විස්තරය පද්‍ය රසකින් වර්ණනා කැර තිබේ. පොදුවේ බලන විට දොඩංවල කිවිඳුන් විසින් **නරේන්ද්‍රසිංහ** රජුගේ ආරාධනයෙන් ප්‍රබන්ධ කරන ලද පිටියේ සුරිඳු පුවතේ පද්‍ය 159ට අමතරව ඇති පද්‍යයන් පසු කාලීනව වෙනත් අය විසින් නිර්මාණය කරන ලද ඒවා විය හැකි ය. හ්‍යු නෙවිල් එකතුවෙහි ඇති පුස්කොළ පොත් පිටපත් ඇසුරෙන් සිරිලක දෙවිවරු නම් කෘතියට පිටියේසුරිඳු පුවත යටතේ **මහාචාර්ය තිස්ස කාරියවසම්** පද්‍ය 83ක පද්‍යාවලියක් අන්තර්ගත කැර තිබේ. එම පද්‍ය අතර තැනින් තැන හපුගොඩ පිටියේ දේවාලයේ පුස්කොළ කවි පොතේ ඇති කවි ද අන්තර්ගත වෙයි. එමෙන් ම **මහාචාර්ය ජෝන් ක්ලිෆර්ඩ් හෝල්ට්** විසින් දීර්ඝ පර්යේෂණයකින් අනතුරුව පළ කරනු ලැබූ Bddha in the Crown Avalokitesvara in the Buddhist Traditions of Sri Lanka නැමැති පර්යේෂණ කෘතියේ පිටියේදෙවි සම්බන්ධයෙන් පද්‍ය 37ක් සඳහන් කැර තිබේ. ඒවා උපුටාගෙන ඇත්තේ දොළහදෙවියන්ගේ කවි අතරින් බව ඔහු සඳහන් කැර ඇත. මෙම පැදි ඔහුට පිටපත් කර දී ඇත්තෙ මහාචාර්ය **පී. බී. මීගස්කුඹුර** මහත්මා විසින් බව එතුමා මියයාමට කලකට පෙර මා සමඟ පැවසීය.

පිටියේසුරිඳු පුවත කෝල්මුරකවි පංතිය පිළිබඳව තව ද තොරතුරු දැනගැනීමේ කැමැත්ත ඇතිවූ හෙයින් පුංචිබණ්ඩා මහතා සතුව පවතින පුස්කොළ පිටපත් දෙක ද කියවා බලන්නට සිත්විය. එය පහසු කටයුත්තක් නොවිණ. කාර්ය බහුලවීම එයට ප්‍රධානතම හේතුව විය. පුංචිබණ්ඩා මහතාගේ පුස්කොළ පිටපත් දෙකෙන් සම්පූර්ණ පිටපත මාසයක් ඇතුළත නැවත දෙන පොරොන්දුව මත ලබාගෙන පරීක්ෂා කෙළෙමි. අබේකෝන් බංඩා මහතා සතුව පවතින පිටපතත් දැනට මෙහි කතුවරයා සතුව ඇති පිටපතත් යන පිටපත් දෙක සමාන වුවත් ඒ පිටපත් දෙකට ම වඩා සුළු වෙනසක් පුංචිබණ්ඩා මහතාගෙන් ලබාගත් පිටපතෙහි ඇති බව නිරීක්ෂණය විය. පෙර සඳහන් පිටපත්වල පද්‍යය 463ක් අන්තර්ගතවූ අතර පසුව සඳහන් කළ පිටපතෙහි පද්‍යය 488ක් ඇතුළත්ව තිබිණ. එකී පිටපතෙහි පොදු විස්තරය මෙසේ ය.

පත් ඉරු 52කි. මෙම පත් ඉරු ප්‍රමාණය දෙ ආකාරයෙකින් යුක්ත විය. එනම් 1 සිට 6 දක්වා පත් ඉරු හයක් ද, **ක** සිට **ඝෞ** දක්වා පත් ඉරු 42ක් ද වශයෙනි. මුලට ඇති පත් ඉරු හය තරමක් අලුත් ය. අංකන ක්‍රමයෙන් සහ පත් ඉරුවල ස්වභාවයෙන් එය පැහැදිලි වන්නේය. ඉතිරි පත් ඉරු 42 පැරණි ය. ක, කා, කි, කී අක්ෂර පටිපාටියෙන් යුතු එම පත් ඉරු එකතුව භෞතික ස්වරූප අනුව ද පැරණි බව සනාත කරයි. සෙ.මී. 42ක් දිග සෙ.මී. 04ක් පළල පත් ඉරු වන්නේය. කියවිය හැකි සිංහලාක්ෂරයෙන් යුක්ත ය. දැවමය කම්බ යුගල ලාක්ෂා කර්මයෙන් අලංකෘත. රක්ත වර්ණ පසුතලයේ කහ සහ කළු වර්ණ භාවියෙන් නිමකොට ඇති ලියවැල් රටාවෙන් කම්බ යුගලය අලංකාරවත් කරයි. මෙයට යොදා ඇති හුය ද පැරණි හණ ලනුවකි. සකියෙක් නැත.

මෙහි කතුවරයාට ලැබී ඇති පිටියේසුරිඳු පුවතේ පුස්කොළ පිටපත්වලින් වැඩිම පද්‍යය සංඛාව ඇතුළත් සහ පැරණි ම පිටපත යැයි සැලකිය හැකි වනුයේ පුංචිබණ්ඩා කපුමහතාගෙන් ලබාගෙන පරීක්ෂා කළ පිටපත ය. සෙසු පිටපත්වල නොමැති සඳහනක් එහි ඇත්තේ ය. එනම් **කහවත්තේ දෙහිගම වලවුවේ කුඩානිලමෙගෙන් අවසරවූ** වචන **මාත්‍රය ගැන පළමු තිබුණු පොතේ කවිපද අස්කර මෙම ගමෙ ගලපිට ගෙදර** නැකත් **රාළ විසින් ලියා නිම කළාය තුලා රවි ශකාබ්දමිනීතිසත්‍ය** යන්න ය. මෙම සඳහන අනුව පිටපත් කළ අයත් එයට උපදෙස් දුන් අයත් එම දාතමත් දැනගත හැකි ය. පැරණි පුස්කොළ පොත් ලේඛන සාම්ප්‍රදායයේ දාතම සඳහන් කිරීම විවිධ ක්‍රම අනුව සිදුව තිබේ.

මෙම පුස්කොළ පිටපත වසර 180ක් ඉක්මවා ගිය පිටපතකි. මවිසින් පරීක්ෂා කරන ලද පිටපත් සතර කාල වකවානු කිහිපයකට අයත් වුවද අන්තගර්තය එක සමානය. දේවාලයට බාරයක් ඔප්පු කිරීම සඳහා පැරණි පිටපතකින් තවත් පුස්කොළ පිටපතක් සකසා හපුගොඩ පිටියේදේවාලයට පූජාකර තිබීම විශේෂ සිද්ධියකි. එම පිටපතින් හෙළිවන පැරණිකම වසර 120කි. එම කතාව මෙසේ ය. සාරසියපත්තුවේ මැදසියපත්තුවේ ටිඟොල් අංගේ කඩේ පොඩිසිඤ්ඤෝ නැමැති අයට කිසයම් වරදකට වැරදිකරු වුවහොත් රටින් පිටුවහල් කිරීමට නියමිතව තිබී ඇත. එයින් බේරෙනු වස් එම අය කෝල්මුරකවි පොතක් පිටපත් කරවා පඬුල්ලා තිබේ. එය මෙසේ සඳහන් වන්නේ ය. **දෙවියන්ගෙන් මට ද ආශිර්වාද ලැබේවා පිහිට ලැබේවා ස්තුති ලැබේවා කරුණාව ලබේවා රට යන්ට තිබුන නඩුවකට පඬුල්ලාපු කෝල්මුර පොතය. හපුගොඩ දේවාලේ පොත ය. 1903 අප්‍රේල් මාසේ 20 දින හපුගොඩ දේවාලේ දී ය.** යනු යි. මෙය පිටපත් කිරීම සඳහා භාවිත කරනු ලැබ ඇත්තේ දැනට අබේකෝන් බණ්ඩා මහතා සතුව ඇති පිටපත වියහැකි ය. එය තහවුරු වන්නේ ඒ පිටපතේත් මේ පිටපතේත් අන්තර්ගත පද්‍ය ප්‍රමාණය එක සමාන වීම නිසා ය. එකී පිටපතේ දින වකවානුවක් සඳහන් නොවෙතත් එහි පැරණිකම අනුමාන වශයෙන් සිතාගැනීමට පුළුවන් වෙයි. පිටියේ දෙවියන්ගේ පුවත නරේන්ද්‍රසිංහ රජු විසින් ආරාධනය කරන ලදුව දොඩංවල කිවිඳුන් විසින් රචනා කරන ලද බව පිටපත් සියල්ලෙහි ම සඳහන් වෙයි. එමෙන් ම පද්‍යය ප්‍රමාණයත් ප්‍රබන්ධිත කාලයත් පද්‍යය සතරකින් විස්ර වන්නේ මෙසේ ය.

එසුරිඳු තෙද පබඳ
කිවියර බසින් මනනඳ
තුතිකර කියන ලෙද
වදහලෙන් නරේන්ද්‍ර හිමිසඳ

පියසෙහි දොඩංවල
කිවියරතුමා මනකල
එතෙපුල් මිණ විපුල
රැගෙන මුදුනත පුලඳ ඒ කමල

සුරිඳුගේ සසොබනය
යස තෙද විකුම් පමණය
කළ මෙකවි ඒ දැනමය
එසිය නවපනසකි සදනුය

ශක වසිනෙක් දහස
සසිය සතලිස් නවාමස
ගුරුදින නිකිණිමස
මෙ කවි පොත නිමි බව දනුව තොස

ඉහත අවසන් කවියෙන් කියැවෙනුයේ ශක වර්ෂ එක්වා දහස් හයසිය සතළිස් නව වැන්නෙහි නිකිණි මාසයේ ගුරු දිනයක මෙය ලියා ඇති බවකි (ශ.ව.1649). මෙය ව්‍යවහාර වර්ෂයෙන් 1727 වන්නේ ය. නරේන්ද්‍රසිංහ රජුගේ රාජ්‍ය වර්ෂයට එකී වර්ෂ ගැළපෙන හෙයින් උක්ත කියමන පිළිගැනීම යුක්ති යුක්ත වෙයි. එසේ නම් දෙඩංවල කවියා විසින්

රචිත පද්‍යය 159 අමතරව ඇති පද්‍යයන් රචනා කරන ලද්දේ කවුරුන් විසින් ද පැහැදිලි නැත. පසු කාලවල දී විවිධ අය විසින් එකී පද්‍යයන් රචනා කරන්නට ඇතැයි සැලකිය හැකි ය. මෙම පිටපත්වල නොමැති පද්‍යයන් ද පිටියේදෙවි සම්බන්ධයෙන් නිර්මාණයව ඇති බව දකින්නට හා අසන්නට ලැබෙයි. මේවා සියල්ල පැරණි ය. ඉන් කිහිපයක් මෙ සේ ය.

නම් දැරූ ඒ තෙද බණ්ඩාර
දුම්බර පෙදෙසේ බිඳ ගල සුන්කර
ගම්බිරසේ ගලපිට කෝවිල් කර
දුම්බර අදිපති පිටියේ බණ්ඩාර

අටිය වඩන අතු තොප්පිය හිස වටට
පටිය සේම ගල් බැඳි තොප්පිය පිටට
අටිය වඩන පිලවල ගම රට මැදට
පිටියේදෙවියනේ පිහිටයි අද අපට

වැටිය උඩින් බැහැගෙන හේනට එනවා
කෙටි ගලිගය ගහ ගහ කුරහන් කනවා
කිටි කිටි හඬ දිදී මගෙ ඇඟ වෙව්ලනවා
පිටියේදෙවියනේ ඌරා මරවනවා

පුංචිරාළ මගෙ එක බඩපිස්සා
පිටියේ තනියම කෙළ කෙළ එනවා
අප්පා නැති බව තාම නොදනුවා
පිටියේදෙවියෝ පුතා රකිනවා

එස්.කේ. ජයවර්ධන මහතා විසින් ලියා පළකරන ලද ශාස්ත්‍රීය ලිපියක (සාරථී - 2008) ඉහත ආකාරයේ පද්‍ය සහ පිටියේදෙවි පිළිබඳ ව තව ද විස්තර අඩංගු වෙයි. මෙම දෙවියන් ගැන නිර්මාණය වූ ජන කවි බොහෝ ඇති බව පිළිගනිමු. ඒවා එකතු කොට එක් සංග්‍රහයක් කිරීමට හැකි වෙතොත් එයින් දුම්බර හා තදාසන්න පෙදෙසෙහි තවත් තොරතුරු දැන ගැනීමට හැකිවනු ඇත.

දේවපුරාණයක් ගැන කියැවෙන මූලික පුවතක් මෙම කෝල්මුර කවිවලින් ප්‍රකාශ වුව ද ඒ ආශ්‍රයෙන් තවත් සමාජ ඓතිහාසික තොරතුරු මෙන් ම පාරිසරික තොරතුරු ද අනාවරණය වන්නේ ය. එබැවින් සමකාලීන තොරතුරු අධ්‍යයනයෙහි ලා මෙබඳු මූලාශ්‍රය බෙහෙවින් උපකාරී වන්නේ ය.

දීර්ඝ වශයෙන් පද්‍යයෙන් විස්තර කෙරෙන වන විස්තරයෙන් හා ගඟ විස්තරයෙන් දුම්බර පාරිසරික කලාපයේ බොහෝ තොරතුරු සඳහන්ව ඇත. ප්‍රධාන වශයෙන් සත්ත්ව සහ ශාක ප්‍රජාවේ නම් බොහොමයක් ම මේ පද්‍යාවලියෙන් හඳුනාගත හැකි ය. එමෙන් ම පුද්ගලනාම, ස්ථානනාම හා මහවැලි ගඟේ තොටුපලනාම රැසක් හඳුනා ගැනීමට ලැබීම තුළින් මෙම කෝල්මුරකවි පොත බහු විෂයමය සාධක සපයන අගනා කෘතියක් බව සඳහන් කරමු. සමස්තයක් ලෙස බලන විට පිටියේදෙවි සම්බන්ධයෙන් ජන කවි හෝ කෝල්මුර කවි වරින්වර බොහෝ ප්‍රමාණයක් ලියවී ඇති බව හඳුනා ගැනීමට පුළුවන. මෙම දේවපුරාණයට අනුව දැනගත හැකි සත්ත්ව නාම, ශාකනාම, ස්ථානනාම සහ මහවැලිග

ගෙහි තොටුපලනාම මතු දැන්වෙන පරිදි වෙයි. මෙයින් වැඩි ප්‍රමාණයක් දුම්බර ප්‍රදේශයට අයත් වන්නේ ය.

සත්ත්වනාම :-

අංගුළු	පරවි
අංගෝනෝ	පෙතියො
ඇටිකුකුල	බස්සෝ
ඇත්	බෙලිකාවෝ
ඉස්සෝ	මානුං (මානකොක්කු)
උරුලෑ	මැඩියෝ
ඌරු	මැස්සෝ
උස්සෝ (උකුස්සෝ)	මීගොන්
කකුළු	මුව
කට්ටයි	මොනර
කටුවල්ලො	යොන්නු
කිඹුලෝ	රුලබිත්තෝ
කිරලො	රිලා
කුම්බලා	රේරු (සේරු)
කුරයි	ලිහිනි
කෙසරු	වඳුරු
ගජ	වලපෙත්තෝ
ගිරා	වලස්
ගෝන	වලිකුකුල්
තිප්මුව (තිත්මුව)	වැලිගොව්වෝ
තිරියා	වැලිමුව
තෙලියො	සරක් (හරක්)
දියනයි	සුංඩයි (සුඩයි)
දිවියෝ	

ශාක නාම :-

අඹ	කිරත(කිරල)
අරළු	කීන
ඇටඹ	කොස්
උල්කැන්ද	ගල්ලබු
කපුරු	ගිවුල්
කරඹ	තල්
කටුකැන්ද	තිත්තකරවිල
කටුවේ	තිබිරි
කළුවර	තියඹරා
කැකිරි	තැඹිලි
කිතුල්	දඹ

දෙල්
දෙළුම්
දොඩං
දොඹ
දෝතළු
නා
නාරං
නෙරළු
නෙල්ලි
නෙලු (නෙල්ලි)
පතඹ
පළු
පුවක්
පුසුල්
පොල්
බක්මී
බුළු
බුකැන්ද
බෙලි
මීදෙල්ල
රඹ (කෙසෙල්)
වීර
වැල්කරවිල
වෙරළු
සදුං
සපු
සල්

ස්ථාන නාම :-

අගුනාවලතොට
අදුනාපොල
අඹගමුතොට
අලුත්ගමතොට
උඩුවෙල
උදුම්බරගිර
ඔරුතොට
කහවානේගන්තොට
කටුගල
කටුගම්පල
කටුගස්තොට
කතරගම
කරවිලදූව
කලුගමුවේතොට
කවුඩුපිටියෙ හොලගත්තොට
කාවේරිපුර
කැටවල
කිරිදිවැල්ලේතොට
කුණ්ඩසාලේතොට
කොළඹ
කෝට්ටේනුවර
ගම්පල
ගම්පලතොට
ගාල්ල
ගැටඹේතොට
ගිරාගම
ගුරාඇල්ල
ගුරුදෙණිය
ගෝනාවත්ත
තැඹිලියාතොට
දඬුපලඇල්ල
දඹදිව
දාස්තොට
දුම්බර
දුම්බරපිටිය
දොඩංවෙල
නවන්තොට
නයින්කෙලිතොට
නා ඇටදූව
නාගහඇල්ල
නාරන්පිටතොට
නුවරඑළිය
හාරගමුතොට
පත්තනුපිටිය
පල්ලේබැද්ද
පායිංගමුව

පිඟාඔයේමෝදර	බැරාඩිගන්තොට
පිලිවෙලගන්තොට	බිබිලෙතොට
පේරුතොට	බුත්පිටිය
පොල්කනු පාදිය	බුටාවත්ත
බදුල්ල	මඩකලපුව
බමුණුපොලතොට	

මහවැලිගඟගෙහි තොටුපල නාම :-

මනරම්විටතොට	විෂල්කාල්තොට
මාලිගාතැන්න	වැලිකඩවල
මාවිල්මඩතොට	වෙල්ලස්ස
මීවතුරෙතොට	සිතාමෝදර
මෝදරතොට	සපුගොඩ
යහන්ඇකය	සබරගමුව
රංටැඹේ	සමනලගිර
රජවැල්ල	සලාමොරේවක
රත්මලඇල්ල	සිල්පතොට
රදාතොට	සෙන්කඩගල
වටපුළුව	

නිගමනය

දුම්බර සම්භවය ලත් පිටියේදේව සංකල්පය සෙංකඩගල නුවර ඇරඹී සමයට ආසන්න වන්නේ ය. අදාළ දේවපුරාණය අනුව එය වික්‍රමබාහු රජ සමයට අයත්වෙයි. එවිට මෙහි ඓතිහාසික පසුබිම වසර සත්සියයක් පමණ වන්නේ ය. කලක් පැවති ජනශ්‍රැති සහ සමකාලීන ඇතැම් තොරතුරු ග්‍රන්ථාරූඪවීම දැනට වසර දෙසිය අනූපහකට පෙර සිදුව ඇති බව පිටියේසුරිඳු පුවතින් ප්‍රකට වෙයි. එය රචිත කාලය ශක වර්ෂ එක්දහස් හයසිය හතළිස්හයට අයත් ය. ඒ අනුව දැනට එහි පැරණිකම වසර දෙසිය අනූපහකි. එපමණ පැරණි පුස්කොළ පිටපත් අපට හමුවී නැත. එහෙත් අපට ලැබී ඇති පුස්කොළ පිටපත් සතර වසර එකසිය අසූව එකසිය විස්ස අතරට අයත් වන්නේ ය. බහුල වශයෙන් දුම්බර ප්‍රදේශයේ පිටියේදේවාල පවතින අතර ඒවායේ ආරම්භය හා විකාශය එකිනෙකට වෙනස් කාල වකවානුවලට අයත් වෙයි. දේවාලවල පැරණිකම සම්බන්ධයෙන් විවිධ අදහස් පවතී. **කෝල්මුරකවි** සහ ජනශ්‍රැතියේ එන තොරතුරු අනුව ප්‍රථම පිටියේදේවාලය ගුරුදෙණියේ බව පැහැදිලි ය. **පිලවල, අමුණුගම, උඩුගොඩ** හා **හපුගොඩ** යනු තව ද මෙම පුරාණ දේවාල පිහිටි ස්ථාන කිහිපයකි. මේ සම්බන්ධයෙන් A.C.Lawrie (1896) A Gazetteer of centarl province කෘතියේ පිටු අංක 53, 307, 327, 725 හා 856 බලන්න. එම වාර්තාවට අනුව **දම්බරාවේ** පවතින පිටියේදේවාලය එවකට කැලේපත්තිනි දේවාලයයි (එම පිටුව 110 බලන්න). පැරණි දේවාල යම් යම් අවස්ථාවල දී නවීකරණය වී ඇති හෙයින් පැරණි ස්වරූපය සියල්ලෙන් ම දෘශ්‍යමාන නොවේ. ගුරු දෙණියේ දේවාලය ක්‍රි.ව.1876 දී ප්‍රතිසංස්කරණය වූ බවට සාධක පවතී. පිලවල දේවාලය (යග්ගහපිටිය) ක්‍රි.ව.1886 දී ඉදිකර ඇති බවට ජනශ්‍රැති සාධක මෙන් ම පුරාවිද්‍යාත්මක සාධක ද පවතී. පිටියේදේවාල

සම්බන්ධයෙන් හා එම දෙවියන් ඇදහීම ආශ්‍රිත තොරතුරු රැසක් තවමත් ප්‍රකාශයට පත්ව නොමැත. පුරාණ කථා, ජනශ්‍රැති සිරිත් විරිත්, ප්‍රාදේශීය විවිධතා ආදී අංශ කෙරෙන් මේ දේව ඇදහීම පිළිබඳ පුළුල් පර්යේෂණයක් පැවැත්වීම යෝග්‍යය වේ. විශේෂයෙන් ම එකල දුම්බර සහ තව ද ප්‍රදේශවල පාරිසරික ඇතැම් විස්තර මෙම දේවපුරාණයෙන් දැනගැනීමට ලැබීම වැදගත් වන්නේ ය. දුම්බර වන විස්තර අනුව සමකාලීන සත්ත්වනාම සහ ශාක යම් ප්‍රමාණයක් හඳුනාගැනීමට පුළුවන් ය. ඉහත දක්වා ඇති නිදසුන් අනුව සත්ත්වනාම හතළිස් අටක් දැනගත හැකි ය. එමෙන් ම මෙම දේවපුරාණයෙන් හෙළිවන ශාකනාම ප්‍රමාණය හතලිස් නවයකි. මෙහි අන්තරගත ස්ථාන නාම සංඛ්‍යාව අසූහයකි. මෙම ස්ථාන නාම අතර මහවැලි ගඟ හා සම්බන්ධ තොටුපලනාම තිස්හතක් සඳහන් ය. ඒවාට අමතරව මෙහි පුද්ගල නාම විස්සක් අන්තර්ගත වෙයි. එම සාධක අනුව ද මෙම දේවපුරාණය බහුවිෂයමය තොරතුරු දැනගනීමට ඇති තොරතුරු මූලාශ්‍රයක් බව පැහැදිලි ය. දුම්බර තේමාව කර ගනිමින් සම්පාදන වන්නා වූ මෙම සංග්‍රහයට උක්ත මැයෙන් ලිපියක් ඉදිරිපත් කිරීමට අපට ආරාධන කිරීම වෙනුවෙන් සංස්කාරක මණ්ඩලය ඇතුළු සැමට ස්තුති කරමි.